

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

19 päivänä lokakuuta 2017*

Ennakkoratkaisupyyntö – Kuluttajansuoja – Direktiivi 2005/29/EY – Sopimattomat elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien väliset kaupalliset menettelyt – Kyseisen direktiivin soveltamisala – Tukkuliikkeen harjoittama myynti vähittäismyyjille – Unionin tuomioistuimen toimivalta – Kansallinen lainsäädäntö, jossa kielletään yleisesti tappiollinen myynti – Poikkeukset, jotka perustuvat mainitun direktiivin ulkopuolisiin kriteereihin

Asiassa C-295/16,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Juzgado de lo Contencioso-Administrativo n° 4 de Murcia (Murcian hallintotuomioistuin nro 4, Espanja) on esittänyt 27.4.2016 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 25.5.2016, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Europamur Alimentación SA

vastaaan

Dirección General de Comercio y Protección del Consumidor de la Comunidad Autónoma de la Región de Murcia,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. L. da Cruz Vilaça sekä tuomarit E. Levits, A. Borg Barthet, M. Berger ja F. Biltgen (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: H. Saugmandsgaard Øe,

kirjaaja: hallintovirkamies I. Illéssy,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 6.4.2017 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Europamur Alimentación SA, edustajinaan F. Bueno Sánchez, Procurador, ja A. García Medina, abogado,
- Espanjan hallitus, asiamiehenään A. Gavela Llopis,
- Euroopan komissio, asiamiehinään S. Pardo Quintillán ja G. Goddin,

kuultuaan julkisasiamiehen 29.6.2017 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

* Oikeudenkäyntikieli: espanja.

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla ja neuvoston direktiivin 84/450/ETY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 97/7/EY, 98/27/EY ja 2002/65/EY sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta 11.5.2005 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/29/EY (sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskeva direktiivi) (EUVL 2005, L 149, s. 22) tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa ovat vastakkain Europamur Alimentación SA (jäljempänä Europamur) ja Dirección General de Comercio y Protección del Consumidor de la Comunidad Autónoma de la Región de Murcia (Murcian itsehallintoalueen kauppaa ja kuluttajansuoja-asioita hallinnoiva pääosasto, Espanja), jonka aikaisempi nimi oli Dirección General de Consumo, Comercio y Artesanía de la Comunidad Autónoma de la Región de Murcia (Murcian itsehallintoalueen kuluttaja-asioita, kauppaa ja käsityöammatteja hallinnoiva pääosasto, jäljempänä aluehallintovirasto), ja joka koskee Europamurille Espanjan vähittäiskauppalainsäädännössä säädetyn tappiollisen myynnin kiellon rikkomisen perusteella määrätyn hallinnollisen seuraamuksen lainmukaisuutta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevan direktiivin 6, 8 ja 17 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:
 - ”(6) Tällä direktiivillä lähennetään jäsenvaltioiden lait, jotka koskevat kuluttajien taloudellisia etuja välittömästi vahingoittavia ja siten laillisesti toimivien kilpailijoiden taloudellisia etuja välillisesti vahingoittavia sopimattomia kaupallisia menettelyjä, sopimaton mainonta mukaan lukien. – – Sen soveltamis- tai vaikutusalaan eivät kuulu sellaiset kansalliset lait, jotka koskevat sopimattomia kaupallisia menettelyjä, jotka vahingoittavat ainoastaan kilpailijoiden taloudellisia etuja tai jotka liittyvät elinkeinonharjoittajien välisiin liiketapahtumiin. Suhteellisuusperiaatteen täysin huomioon ottaen jäsenvaltioilla on edelleen halutessaan mahdollisuus säännellä kyseisiä käytäntöjä yhteisön lainsäädäntöä noudattaen. – –
 - –
 - (8) Tällä direktiivillä suojellaan nimenomaisesti kuluttajien taloudellisia etuja elinkeinonharjoittajien sopimattomilta kaupallisilta menettelyiltä. – –
 - –
 - (17) Oikeusvarmuuden lisäämiseksi on suotavaa nimetä ne kaupalliset menettelyt, joita pidetään kaikissa olosuhteissa sopimattomina. Liitteessä I on sen vuoksi täydellinen luettelo kaikista kyseisistä menettelyistä. Nämä ovat ainoat kaupalliset menettelyt, joita voidaan pitää sopimattomina ilman 5–9 artiklan säännöksiin perustuvaa tapauskohtaista arviointia. Luetteloa voidaan muuttaa vain muuttamalla tätä direktiiviä.”

4 Kyseisen direktiivin 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tämän direktiivin tarkoituksena on tukea sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa ja saavuttaa korkeatasoinen kuluttajansuoja lähentämällä jäsenvaltioiden lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset, jotka koskevat kuluttajien taloudellisia etuja vahingoittavia sopimattomia kaupallisia menettelyjä.”

5 Mainitun direktiivin 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

a) ’kuluttajalla’ luonnollista henkilöä, joka tämän direktiivin alaan kuuluvissa kaupallisissa menettelyissä toimii tarkoituksessa, joka ei kuulu hänen elinkeino-, liike-, käsiteollisuus- tai ammattitoimintaansa;

b) ’elinkeinonharjoittajalla’ luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka tämän direktiivin alaan kuuluvissa kaupallisissa menettelyissä toimii tarkoituksessa, joka liittyy hänen elinkeino-, liike-, käsiteollisuus- tai ammattitoimintaansa, ja elinkeinonharjoittajan nimissä tai puolesta toimivaa henkilöä;

--

d) ’elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisillä kaupallisilla menettelyillä’ -- elinkeinonharjoittajan tointa, mainitsematta jättämistä, käyttäytymistä tai edustamista, kaupallista viestintää, mukaan lukien mainontaa ja markkinointia, joka liittyy välittömästi tuotteen myynnin edistämiseen, myymiseen tai toimittamiseen kuluttajille;

--”

6 Saman direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tätä direktiiviä sovelletaan 5 artiklassa tarkoitettuihin elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisiin sopimattomiin kaupallisiin menettelyihin ennen jotakin tuotetta koskevaa liiketointa[, sen aikana] ja sen jälkeen.”

7 Sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevan direktiivin 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot eivät saa rajoittaa palveluiden tarjonnan vapautta eivätkä tavaroiden vapaata liikkumista tämän direktiivin yhdenmukaistamisen alaan kuuluvista syistä.”

8 Kyseisen direktiivin 5 artiklassa, jonka otsikkona on ”Sopimattomien kaupallisten menettelyjen kieltäminen”, säädetään seuraavaa:

”1. Sopimattomat kaupalliset menettelyt ovat kiellettyjä.

2. Kaupallinen menettely on sopimaton, mikäli:

a) se on huolellisen ammatinharjoittamisen vaatimusten vastainen;

ja

b) se vääristää olennaisesti tai on omiaan vääristämään olennaisesti menettelyn saavutettavissa tai kohteena olevan keskivertokuluttajan tai, kun kaupallinen menettely on suunnattu tietyille kuluttajaryhmälle, ryhmään kuuluvan keskivertohenkilön taloudellista käyttäytymistä tuotteeseen nähden.

--

4. Sopimattomia ovat erityisesti kaupalliset menettelyt, jotka ovat:

a) harhaanjohtavia 6 ja 7 artiklassa esitetyn mukaisesti;

tai

b) aggressiivisia 8 ja 9 artiklassa esitetyn mukaisesti.

5. Liitteessä I on luettelo niistä kaupallisista menettelyistä, joita pidetään kaikissa olosuhteissa sopimattomina. Samaa luetteloa on sovellettava kaikissa jäsenvaltioissa ja sitä voidaan muuttaa ainoastaan muuttamalla tätä direktiiviä.”

Espanjan oikeus

Vähittäiskauppaa koskeva lainsäädäntö

- 9 Vähittäiskaupan sääntelystä 15.1.1996 annetun lain 7/1996 (Ley 7/1996 de Ordenación del Comercio Minorista; BOE nro 15, 17.1.1996, s. 1243), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasian tosiseikastoon (jäljempänä LOCM), perusteluissa todetaan seuraavaa:

”Tämän lain [tarkoituksena on muun muassa] korjata suurten ja pienten kaupan alan yritysten välistä epätasapainoa sekä ennen kaikkea säilyttää vapaa ja rehti kilpailu. Ei ole tarpeen korostaa, että vapaan ja rehdin kilpailun tilanteen välittömimmät ja tuntuvimmat vaikutukset ilmenevät siinä, että hintoja ja laatua sekä muita tarjonnan ja suurelle yleisölle annettavan palvelun edellytyksiä jatkuvasti parannetaan, mikä on viime kädessä tehokkainta toimintaa kuluttajien eduksi.”

- 10 LOCM:n 14 §:n, jonka otsikko on ”Tappiollisen myynnin kieltö”, 1 ja 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”1. Riippumatta siitä, mitä edellisessä pykälässä säädetään [siinä asetetaan hintavapauden periaate], tappiollisen tarjouksen tekeminen tai tappiollinen myynti ei ole sallittu muissa kuin tämän lain II osan IV [alennusmyynti] ja V [tyhjennusmyynti] luvussa säädettyissä tapauksissa, ellei sen, joka tarjoaa tai myy tappiollisesti, tarkoituksena ole mukauttaa hintansa yhden tai useamman sellaisen kilpailijan hintoihin, joka voi vaikuttaa merkittävästi sen myyntiin, tai elleivät kyseessä ole herkästi pilaantuvat tavarat, joiden viimeinen käyttöpäivä on lähiaikoina.

Joka tapauksessa on noudatettava sopimattomista kaupallisista menettelyistä annetussa laissa säädettyä.

2. Edellisessä momentissa tarkoitetuissa tapauksissa katsotaan, että kyseessä on tappiollinen myynti, jos tuotteen hinta on alempi kuin laskussa ilmaistu ostohinta, josta on vähennetty laskussa näkyvien alennusten suhteellinen osuus, tai korvaavan tuotteen hinta, jos se on tätä alempi, taikka tosiasialliset valmistuskustannukset, jos liikkeenharjoittaja on valmistanut tuotteen itse, lisättyinä liiketoimesta kannettavien välillisten verojen osuudella.”

- 11 LOCM:ään vuonna 1999 lisätyn kuudennen lisäsäännöksen nojalla tappiollisen myynnin kieltöä sovelletaan myös ”kaikenlaisiin oikeushenkilöihin, jotka toimivat tukkukauppa-alalla”.

- 12 Murcian itsehallintoalue on pannut LOCM:n täytäntöön Murcian hallintoalueen vähittäiskaupan sääntelystä 22.12.2006 annetulla lailla 11/2006 (Ley 11/2006 sobre Régimen del Comercio Minorista de la Región de Murcia; BORM nro 2, 3.1.2007, s. 141; jäljempänä alueellinen laki 11/2006). Kyseisen

lain 54 §:ssä säädetään, että vakavista rikkomisista määrätään 3 001–15 000 euron suuruinen sakko. ”Vakavan rikkomisen” toteamiseksi mainitussa laissa viitataan LOCM:ään, jonka 65 §:n 1 momentin c kohdassa tällaiseksi luokitellaan tappiollinen myynti. Seuraamuksen määrän laskennassa huomioon otettavat tekijät ilmaistaan alueellisen lain 11/2006 55 §:ssä, jossa mainitaan muun muassa ”kuluttajien eduille aiheutuneen” vahingon vakavuus.

Sopimatonta kilpailua koskeva lainsäädäntö

- 13 Sopimattomasta kilpailusta 10.1.1991 annetun lain 3/1991 (Ley 3/1991 de Competencia Desleal; BOE nro 10, 11.1.1991, s. 959; jäljempänä LCD) johdanto-osassa todetaan seuraavaa:

”[Tällä] lailla vastataan tarpeeseen mukauttaa kilpailulainsäädäntö arvoihin, jotka on otettu osaksi talousjärjestelmäämme. Espanjan vuoden 1978 perustuslain mukaan talousjärjestelmämme perustuu yritystoiminnan vapauden periaatteeseen ja näin ollen institutionaalisella tasolla kilpailunvapauden periaatteeseen. Siitä seuraa tavallisten lakien säätäjälle velvoite vahvistaa tarvittavia mekanismeja, jotta estettäisiin tämän periaatteen vääristäminen sopimattomilla menettelyillä, jotka voivat olla omiaan häiritsemään kilpailua markkinoilla.

Tätä perustuslaissa vahvistettua vaatimusta täydentää ja vahvistaa kuluttajansuojan periaatteeseen perustuva vaatimus, jonka mukaan kuluttajia suojellaan, koska he ovat heikompia osapuolia markkinoille tyypillisissä suhteissa, ja joka on otettu perustuslain 51 §:ään.

Tämä ongelmaan liittyvä uusi näkökohta, jota ei yleensä tunneta sopimatonta kilpailua koskevassa perinteisessä oikeudessamme, on ollut erittäin merkittävä lisäponnin uuden lainsäädännön antamiselle.”

- 14 LCD:n 17 §:ssä, jonka otsikko on ”Tappiollinen myynti”, säädetään seuraavaa:

”1. Ellei laeissa ja asetuksissa toisin säädetä, hinnat vahvistetaan vapaasti.

2. Myyntiä alle omakustannushinnan tai hankintahinnan pidetään kuitenkin sopimattomana seuraavissa tapauksissa:

- a) Kun se on omiaan johtamaan kuluttajia harhaan saman yrityksen muiden tuotteiden tai palvelujen hintatasosta.
- b) Kun sillä halvennetaan muiden tuote- tai yrityskuvaa.
- c) Kun se on osa strategiaa, jolla pyritään syrjäyttämään kilpailija tai kilpailijaryhmä markkinoilta.”

Laki 29/2009

- 15 Sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskeva direktiivi saatettiin osaksi Espanjan lainsäädäntöä sopimatonta kilpailua ja mainontaa koskevan lainsäädännön muuttamisesta kuluttajien ja käyttäjien suojan parantamiseksi 30.12.2009 annetulla lailla 29/2009 (Ley 29/2009 por la que se modifica el régimen legal de la competencia desleal y de la publicidad para la mejora de la protección de los consumidores y usuarios; BOE nro 315, 31.12.2009, s. 112039; jäljempänä laki 29/2009).
- 16 Lailla 29/2009 muutettiin muun muassa LOCM:ää ja LCD:tä mutta niiden edellä 9–12 ja 13 ja 14 kohdassa mainittuja säännöksiä ei kuitenkaan muutettu.
- 17 Lailla 29/2009 LOCM:n 18 §:ään lisättiin 3 momentti, jonka mukaan ”myynninedistämistä on pidettävä sopimattomana, jos [LCD:n] 5 §:ssä säädetty edellytykset täyttyvät”.

- 18 Lailla 29/2009 muutettiin yhtäältä LCD:n 4 §:ää siten, että siinä mainitaan kriteerit, joilla kaupallinen menettely voidaan luokitella ”sopimattomaksi”, sellaisina kuin ne määrittellään sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevan direktiivin 5 artiklassa, ja toisaalta LCD:n 5 ja 7 §:ää, joiden uusissa sanamuodoissa toistetaan kyseisen direktiivin 6 ja 7 artikla.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 19 Europamur on tukkuliike, joka myy kotitaloustuotteita ja elintarvikkeita suurten supermarkettiketjujen kanssa välittömässä kilpailutilanteessa oleville supermarketeille ja lähimyymälöille. Koska Europamur kuuluu erääseen hankintakeskukseen, se voi tarjota asiakkailleen – pienmyymälöille – tuotteita sellaisin kilpailukykyisin hinnoin, joiden ansiosta nämä pystyvät vastaamaan mainittujen suurten ketjujen kilpailuun.
- 20 Aluehallintovirasto määräsi 23.2.2015 tekemällään päätöksellä Europamurille 3 001 euron suuruisen sakon LOCM:n 14 §:ään perustuvan kiellon rikkomisesta sillä perusteella, että tämä oli myynyt tiettyjä kaupan pitämiään tuotteita tappiollisesti.
- 21 Aluehallintovirasto perusteli päätöksensä muun muassa kuluttajansuojaan liittyvillä näkökohdilla. Niinpä se katsoi aluksi, että alennukset ”eivät saa vaikuttaa siten, että asianmukainen sopimukseen tarvittavan suostumuksen antaminen häiriintyy kuluttajien ja käyttäjien vahingoksi, kun he arvioivat tietyn elinkeinonharjoittajan tai yrityksen hintojen oikeaa tasoa”. Tämän jälkeen se otti huomioon ”rikkomisen yhteiskunnallisen merkityksen, koska se vaikuttaa Murcian hallintoalueen kaikkiin elinkeinonharjoittajiin ja kuluttajiin – –, sillä lain rikkojalla on monia taloudellisia tavoitteita, joihin kuuluu muun muassa se, että tehdään tarjouksia, jotka toimivat syöttinä tai houkuttimena nyt käsiteltävien kaltaisten tuotteiden yhteydessä, tarkoituksena houkuttaa kuluttajat ostamaan tuotteita tai palveluja samasta yrityksestä ja salattuna aikomuksena estää kilpailijoiden toimintaa tai syrjäyttää ne markkinoilta”. Aluehallintovirasto otti vielä seuraamuksen määrän vahvistamisen yhteydessä perusteena huomioon alueellisen lain 11/2006 55 §:ssä tarkoitetun ”kuluttajien eduille aiheutuneen vakavan vahingon”. Se ei sitä vastoin täsmentänyt, miten Europamurin toiminta oli konkreettisesti vahingoittanut kuluttajien etuja, koska tappiollisen myynnin katsotaan LOCM:n 14 §:stä vallitsevan tulkinnan mukaan jo sellaisenaan voivan aiheuttaa vahinkoa kuluttajille ja käyttäjille.
- 22 Europamur riitautti mainitun päätöksen ja vetosi muun muassa siihen, että pienmyymälöiden on voitava mukauttaa hintansa kilpailijoiden hintoihin, että sen osalta olisi pitänyt noudattaa LCD:n 17 §:ään perustuvaa todistelua koskevaa järjestelmää ja että toiminnasta, josta seuraamus määrättiin, ei aiheutunut mitään vahinkoa kuluttajille. Se väitti myös, että sille määrätty seuraamus oli unionin oikeuden vastainen, sillä sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskeva direktiivi saatettiin riittämättömällä tavalla osaksi Espanjan sisäistä oikeusjärjestystä lailla 29/2009, koska sillä ei muutettu LOCM:n 14 §:n sanamuotoa.
- 23 Aluehallintovirasto esitti muun muassa yhtäältä, että LOCM:n mukainen seuraamusjärjestelmä, joka on otettu käyttöön erityisesti kuluttajien etujen suojaamiseksi, on riippumaton suhteessa LCD:hen, joka koskee pikemminkin talouden toimijoiden keskinäisiä suhteita, joten LOCM:n 14 §:ssä asetettua kieltoa voidaan soveltaa, vaikka LCD:n 17 §:ssä asetetut edellytykset eivät täyttyisi, ja toisaalta, että kansallinen lainsäädäntö ei ole ristiriidassa unionin lainsäädännön kanssa.
- 24 Tässä tilanteessa Juzgado de lo Contencioso-Administrativo n.º 4 de Murcia (Murcian hallintotuomioistuin nro 4, Espanja) on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko [sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevaa direktiiviä] tulkittava siten, että se on esteenä [LOCM:n] 14 §:n kaltaiselle kansalliselle säännökselle, joka on kyseistä direktiiviä rajoittavampi, koska sillä lähtökohtaisesti kielletään tappiollinen myynti – myös tukkuliikkeiden osalta – sillä

perusteella, että tällaista menettelyä pidetään hallinnollisena rikkomuksena, ja määrätään siitä seuraamus, kun otetaan huomioon, että Espanjan laissa pyritään markkinoiden järjestämisen lisäksi suojelemaan kuluttajien etuja?

- 2) Onko [sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevaa direktiiviä] tulkittava siten, että se on esteenä edellä mainitulle LOCM:n 14 §:lle siinäkin tapauksessa, että kansallisessa säännöksessä sallitaan se, että yleisestä tappiollisen myynnin kiellosta voidaan poiketa tapauksissa, joissa i) lainriikkoja osoittaa, että tappiollisella myynnillä on tarkoitus mukauttaa sen hinnat yhden tai useamman sellaisen kilpailijan hintoihin, joka saattaa vaikuttaa merkittävästi sen myyntiin, tai ii) kyseiset tuotteet ovat herkästi pilaantuvia tavaroita, joiden viimeinen käyttöpäivä on lähiaikoina?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

- 25 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedusteleo kysymyksillään, jotka on syytä käsitellä yhdessä, olennaisilta osin sitä, onko sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevaa direktiiviä tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, johon sisältyy yleinen kiello tarjota myyntiin tai myydä tuotteita tappiollisesti ja jossa säädetään mahdollisuudesta poiketa kyseisestä kiellosta perusteilla, joita ei ole kyseisessä direktiivissä.

Toimivalta

- 26 Espanjan hallitus ja Euroopan komissio kyseenalaistavat ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottamisen sillä perusteella, että pääasiassa kyseessä oleva tosiseikasto ei niiden mukaan kuulu sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevan direktiivin soveltamisalaan. Niiden mukaan kyseisen direktiivin 2 ja 3 artiklasta ilmenee, että sitä sovelletaan ainoastaan elinkeinonharjoittajan sopimattomaan kaupalliseen menettelyyn kuluttajaa kohtaan mutta ei elinkeinonharjoittajien väliseen sopimattomaan kaupalliseen menettelyyn. Nyt käsiteltävässä asiassa on riidatonta, että tappiollinen myynti oli elinkeinonharjoittajien välistä.
- 27 Espanjan hallitus ja komissio riidattavat tällä väitteellä olennaisilta osin unionin tuomioistuimen toimivallan vastata ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymyksiin.
- 28 Tässä yhteydessä on mainittava, että vaikka on julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksensa 42 kohdassa esittämällä tavalla totta, että sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevaa direktiiviä sovelletaan ainoastaan menettelyihin, jotka vahingoittavat suoraan kuluttajien taloudellisia etuja, eikä sitä näin ollen sovelleta elinkeinonharjoittajien välisiin liiketoimiin, ei voida kuitenkaan todeta, ettei unionin tuomioistuin olisi toimivaltainen vastaamaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymyksiin.
- 29 Unionin tuomioistuin on nimittäin useaan otteeseen todennut olevansa toimivaltainen lausumaan unionin oikeuden säännöksiä ja määräyksiä koskevista ennakkoratkaisupyynnöistä tilanteissa, joissa pääasioiden tosiseikat eivät kuulu unionin oikeuden soveltamisalaan mutta joissa unionin oikeuden määräyksiä ja säännöksiä sovelletaan kansallisen lainsäädännön perusteella, jossa noudatetaan unionin oikeudessa annettuja ratkaisuja sellaisten tilanteiden ratkaisemiseksi, jotka eivät kuulu unionin oikeuden soveltamisalaan (ks. vastaavasti tuomio 18.10.2012, Nolan, C-583/10, EU:C:2012:638, 45 kohta ja tuomio 15.11.2016, Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, 53 kohta). Tällaisissa tilanteissa on olemassa Euroopan unionin selvä intressi siihen, että unionin oikeudesta omaksuttuja määräyksiä ja säännöksiä tulkitaan yhtenäisesti myöhempien tulkintaerojen välttämiseksi (tuomio 18.10.2012, Nolan, C-583/10, EU:C:2012:638, 46 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 30 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyyntöstä ilmenee, että sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevan direktiivin säännöksiä sovelletaan kansallisen lainsäädännön perusteella pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa tilanteissa, jotka eivät kuulu kyseisen direktiivin soveltamisalaan.
- 31 Kuten julkisasiamies esittää ratkaisuehdotuksensa 46–51 kohdassa, sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskeva direktiivi on katsottava saatetuksi osaksi kansallista oikeutta LOCM:n 14 §:llä, jossa kielletään tappiollinen myynti vähittäiskaupassa. Lisäksi on mainittava, että koska LOCM:n kuudennessa lisäsäännöksessä laajennetaan kyseinen kielto myös tukkuliikkeisiin ja koska LOCM:n 14 §:ssä säädettyä kieltoa sovelletaan samalla tavalla sekä tukku- ja vähittäisliikkeiden väliseen myyntiin että vähittäisliikkeiden ja kuluttajien väliseen myyntiin, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen pyytämän sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevan direktiivin tulkinnan vaikutukset ovat samat molemmissa myynneissä. Lisäksi on mainittava ennakkoratkaisupyyntöstä ilmenevän, että Europamurille määrätty seuraamus perustui LOCM:n 14 §:ään, joka juuri on ennakkoratkaisukysymysten kohteena.
- 32 Niinpä on olemassa unionin selvä intressi siihen, että unionin oikeudesta omaksuttuja säännöksiä tulkitaan yhtenäisesti myöhempien tulkintaerojen välttämiseksi.
- 33 Edellä esitetyn perusteella unionin tuomioistuin on toimivaltainen vastaamaan esitettyihin kysymyksiin.

Asiakysymys

- 34 Esitettyyn kysymykseen – sellaisena kuin se muotoiltiin uudelleen edellä 25 kohdassa – vastaamiseksi on aluksi muistutettava unionin tuomioistuimen todenneen, että sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevaa direktiiviä on tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle säännökselle, jossa säädetään yleisestä kiellosta tarjota myytäväksi tai myydä tavaroita tappiollisesti, siltä osin kuin säännöksellä pyritään kuluttajansuojaan liittyviin tavoitteisiin, ilman, että kunkin yksittäistapauksen asiayhteydessä olisi määritettävä, onko kyseinen kaupallinen toimi ”sopimaton” kyseisen direktiivin 5–9 artiklassa vahvistettujen arviointiperusteiden valossa, ja ilman, että toimivaltaisille tuomioistuimille olisi myönnetty harkintavaltaa tältä osin (ks. vastaavasti määräys 7.3.2013, Euronics Belgium, C-343/12, EU:C:2013:154, 30 ja 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 35 Ensimmäiseksi on mainittava pääasiassa kyseessä olevan kansallisen säännöksen tavoitteista, että LOCM:n perusteluista ilmenee, että sillä pyritään suojaamaan kuluttajia. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan tällainen tavoite velvoittaa myös pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, joka koskee tukkuliikkeen ja pienliikkeiden välistä myyntiä, sillä kyseisellä myynnillä on seurannaisvaikutuksia kuluttajiin. Tarkemmin sanottuna se katsoo, että ostoksensa pienmyymälässä tekevä kuluttaja hyötyy tilausten tekemisestä isommissa erissä tukkukaupan välityksellä, koska vähittäiskauppa ei ilman sitä voisi vastata suurten ketjujen ja suurmyymälöiden suurempaan ostokykyyn.
- 36 Tämä toteamus vahvistetaan aluehallintoviraston tekemässä seuraamuksia koskevassa päätöksessä. Edellä 21 kohdasta ilmenee nimittäin, että aluehallintovirasto perusteli mainitun päätöksen ja sakon määrän kuluttajansuojaan liittyvillä syillä.
- 37 Lisäksi on mainittava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää unionin tuomioistuimelta sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevan direktiivin tulkintaa juuri näin yksilöidyt LOCM:n 14 §:n tavoitteet perusteenaan.
- 38 Toiseksi on mainittava siitä, onko pääasiassa kyseessä oleva tappiollisen myynnin kielto oikeuskäytännössä tarkoitettulla tavalla yleinen vai voivatko kansalliset tuomioistuimet kyseisestä kiellosta sallittujen poikkeusten vuoksi todeta kunkin yksittäistapauksen tosiseikkojen perusteella, onko kyseessä oleva tappiollinen myynti ”sopimaton” sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevan

direktiivin 5–9 artiklassa vahvistettujen arviointiperusteiden valossa, että mainitun direktiivin 5 artiklassa mainitaan kriteerit, joiden avulla voidaan määritellä olosuhteet, joissa kaupallista menettelyä on pidettävä sopimattomana ja siten kiellettynä (määräys 7.3.2013, Euronics Belgium, C-343/12, EU:C:2013:154, 25 kohta).

- 39 Tässä yhteydessä on mainittava unionin tuomioistuimen todenneen, että koska sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevalla direktiivillä yhdenmukaistetaan täysin säännöt, jotka koskevat elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisiä sopimattomia kaupallisia menettelyjä, jäsenvaltiot eivät voi toteuttaa, kuten direktiivin 4 artiklassa nimenomaisesti säädetään, mainitussa direktiivissä säädettyjä toimenpiteitä rajoittavampia toimenpiteitä edes silloin, kun ne haluavat saavuttaa korkeammantasoisien kuluttajansuojan (ks. vastaavasti tuomio 14.1.2010, Plus Warenhandelsgesellschaft, C-304/08, EU:C:2010:12, 41 kohta ja määräys 30.6.2011, Wamo, C-288/10, EU:C:2011:443, 33 kohta).
- 40 Nyt käsiteltävässä asiassa on yhtäältä mainittava olevan riidatonta, että pääasiassa kyseessä olevan kansallisen säännöksen mukaan tappiollista myyntiä pidetään itsessään sopimattomana kaupallisena menettelynä eivätkä kansalliset tuomioistuimet ratkaise kunkin yksittäistapauksen tosiseikkojen perusteella, onko kyseessä sopimaton myynti sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevan direktiivin 5–9 artiklassa vahvistettujen arviointiperusteiden valossa. Toisaalta riidatonta on myös se, että LOCM:n 14 §:ssä säädettyä tappiollisen myynnin kieltä koskevat kaksi poikkeusta perustuvat kyseisen direktiivin ulkopuolisiin perusteisiin.
- 41 Edellä 39 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaan jäsenvaltiot eivät voi toteuttaa kyseisessä direktiivissä säädettyjä toimenpiteitä rajoittavampia toimenpiteitä säätämällä muista kuin mainitun direktiivin 5 artiklassa säädettyistä perusteista.
- 42 Kuten julkisasiamies esittää ratkaisuehdotuksensa 62–64 kohdassa, kiellettyihin rajoittavampiin toimenpiteisiin kuuluu myös LOCM:n 14 §:ssä säädetty todistustaakan kääntäminen. Koska tappiollinen myynti ei kuulu sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevan direktiivin liitteessä I tarkoitettuihin menettelyihin, tappiollisen myynnin kiellon rikkomisesta voidaan määrätä seuraamus vain, jos mainitun myynnin sopimattomuus on kunkin yksittäistapauksen tosiseikkojen perusteella sitä ennen arvioitu kyseisen direktiivin 5–9 artiklassa säädettyjen arviointiperusteiden valossa, eikä sopimattomuus voi perustua oletamaan, joka elinkeinonharjoittajan on kumottava (ks. analogisesti tuomio 23.4.2009, VTB-VAB ja Galatea, C-261/07 ja C-299/07, EU:C:2009:244, 65 kohta, kuluttajille tehtäviä yhdistettyjä tarjouksia koskevasta kiellosta).
- 43 Esitettyyn kysymykseen on tässä tilanteessa vastattava, että sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevaa direktiiviä on tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle säännökselle, johon sisältyy yleinen kieltä tarjota myyntiin tai myydä tuotteita tappiollisesti ja jossa säädetään mahdollisuudesta poiketa kyseisestä kiellosta perusteilla, joita ei ole kyseisessä direktiivissä.

Oikeudenkäyntikulut

- 44 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla ja neuvoston direktiivin 84/450/ETY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 97/7/EY, 98/27/EY ja 2002/65/EY sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta 11.5.2005 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2005/29/EY (sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskeva direktiivi) on tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle säännökselle, johon sisältyy yleinen kieltö tarjota myyntiin tai myydä tuotteita tappiollisesti ja jossa säädetään mahdollisuudesta poiketa kyseisestä kiellosta perusteilla, joita ei ole kyseisessä direktiivissä.

Allekirjoitukset